

Stanisław Jaworski

Uniwersytet Jagielloński

Biuletyn Polonistyczny 31/4 (110), 164-171

1988

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

AVALLE D'ARCO Silvio: Poezja. Tłum. J. Szymanowska. "Pamiętnik Literacki" 1987 z. 1 s. 305-345.

W artykule (hasło w "Enciclopedia del Novecento") omówiono przesłanki kryzysu nowoczesnej poezji oraz projekty jej odnowy. Kryzys - stwierdza autor - wywołały dwie tendencje. Jedna polegała na "uprozaicznieniu" poezji; druga - opierała się na założeniu głoszącym jej wieloznaczeniowość lub odchylenie (językowe i tematyczne) od normy. Projekty odnowy, których początków szukać należy w wieku ubiegłym, polegają na rozszerzeniu systemu znakowego poezji na systemy inne (literatur etnicznych, znaków wizualnych i audiowizualnych) oraz na wzbogaceniu jego wewnętrznego rozczłonkowania.

BP/110/5

M.L.

BACHÓRZ Józef: Józef Ignacy Kraszewski i polski wiek XIX. "Ruch Literacki" 1987 z. 3 s. 181-193.

Obfitość literackiego dorobku Kraszewskiego jest symbolem dynamizmu literackiego w Polsce XIX wieku. Kraszewski był popularyzatorem myśli i form już wcześniej odkrytych. Dzięki temu jego twórczość stanowi znakomity materiał do poznania ówczesnych ideologii. Pisarz wykazywał niezwykłą umiejętność przystosowywania się do tendencji kulturowych tak, aby stale trafiać do audytorium czytelniczego. W jego spuściźnie literackiej widoczne jest oscylowanie między romantyzmem a pozytywizmem, polemiki z tymi prądami i uleganie im, a świadczy to, jak bardzo "przynależał" do polskiego wieku XIX.

BP/110/6

A.B.

BACZKO Bronisław: Ukształcić nowego człowieka. Utopia i pedagogika w okresie rewolucji francuskiej. /W:/ Problemy wiedzy o kulturze. Red. A. Brodzka, M. Hopfinger, J. Lalewicz. Wrocław 1986, Oss., PAN IBL, s. 263-273.

Szkic poświęcony roli koncepcji pedagogicznych w ideologii rewolucji francuskiej i społecznych utopii oświeceniowych. Autor twierdzi, że program wychowawczy, mający kształtować nowego człowieka, przybliżał marzenie o możliwości realizacji utopii społecznej, a odrzucenie koncepcji pedagogicznych poprzednich epok pozwalało na usprawiedliwienie i wyjaśnienie postaw niechętnych rewolucji, jako rezultatu niewłaściwego wychowania z okresu przedrewolucyjnego.

BP/110/7

J.W.

BARANOWSKA Agnieszka: Perły i potwory. Szkice o literaturze międzywojennej. Warszawa 1986, PIW, ss. 288, zł 320,-

">Perły i potwory< /.../ nie mają ambicji naukowych. Mogą - po prostu - ocalić od zapomnienia kilka lub kilkanaście postaci charakterystycznych dla tamtych lat" - pisze we wstępie autorka. Bohaterkami szkiców są: Kazimiera Iłłakowiczówna, Maria Jehanne Wielopolska, Wanda Melcer, Irena Krzywicka, Helena Boguszevska, Ewa Szelburg-Zarembina, Maria Kasprowska, Maria Ukniewska, Izabela Czajka-Stachowicz, Zuzanna Glinczanka - poetki i pisarki o różnej skali talentu, a jednak postaci ważne dla klimatu artystycznego dwudziestolecia - okresu kobiecej dominacji w literaturze.

BP/110/8

M.T.

BARANOWSKA Małgorzata: Pocztówka jako wyraz wyobraźni masowej. /W:/ Problemy wiedzy o kulturze. Red. A. Brodzka, M. Hopfinger, J. Lalewicz. Wrocław 1986, Oss., PAN IBL, s.247-256.

Tematem artykułu jest pocztówka z pierwszego ćwierćwiecza naszego stulecia, jej funkcje oraz miejsce w kulturze. Autorka stwierdza, że porusza temat nie podejmowany dotąd przez badaczy kultury masowej i sygnalizuje rozmaite trudności, które przed ewentualnymi badaczami tego zagadnienia wyłonią się. Jedną z nich jest trudność rozpoznania ikonosfery pocztówki.

BP/110/9

J.W.

BARTOSZYŃSKI Kazimierz: O integracji badań nad tzw. komunikacją literacką. "Pamiętnik Literacki" 1987 z. 1 s. 175-201.

Artykuł poświęcony możliwościom zintegrowania badań nad komunikacją literacką, w którym nacisk położono na jej aspekt pragmatyczny. Autor porządkuje materiał badawczy dotyczący relacji pragmatyczno-komunikacyjnych wewnątrz- i zewnątrztekstowych (przynależnych jednak do uniwersum literackości). Następnie, wykorzystując spostrzeżenia wyniesione z analiz zewnątrztekstowych sytuacji odbioru, dokonuje typologii wewnątrztekstowych relacji komunikacyjnych. Zwraca uwagę, że źródłem wewnętrznej dialogowości tekstu literackiego jest różnorodność relacji, "jakie zachodzą pomiędzy jego nakładającymi się na siebie poziomami komunikacyjnymi".

BP/110/10

M.L.

BEREŚ Stanisław: Czarny Ariel poezji społecznej. "Zeszyty Naukowe UJ". Prace Historycznoliterackie. Z. 61. Kraków 1987, s. 55-96.

Cytując poglądy młodego Miłosza na temat sztuki, autor zwraca uwagę na ich ewolucję w ciągu kilku zaledwie lat dzielących programowy "Bulion z gwoździ" ("Żagary" 1931) od "Poematu o czasie zastygłym" (1933), na załamanie wiary poety w estetykę rewolucyjną, zastąpienie skrajnego racjonalizmu i artystycznego utylitaryzmu, poetycki mistycyzm, próbę uchronienia wartości humanistycznych przed zagrażającą rewolucyjną katastrofą. Analiza "Poematu o czasie zastygłym" ukazuje napięcia i zmagania poety, w których naiwne fascynacje młodości muszą ustąpić miejsca nowemu programowi poetyckiemu.

BP/110/11

A.B.

BEREŚ Stanisław: Rozmowy ze Stanisławem Lemem. Kraków 1987, WL, ss. 403, zł 450,-

Skomponowana z zapisu rozmów z pisarzem książka porusza bogatą i różnorodną problematykę, poczynając od curriculum vitae pisarza, poprzez refleksje o naturze kosmosu po rozważania o filozoficznym dorobku ludzkości. Opracowany materiał ukazuje Lema jako literata, myśliciela i filozofa zainteresowanego w równym stopniu humanistyką, jak i naukami matematyczno-przyrodniczymi.

BP/110/12

M.T.

